

Sygn. akt I ACa 270/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Wiesława Kuberska (spraw.)</i>
Sędziowie:	<i>SSA Małgorzata Stanek</i> <i>SSO del. Krystyna Golinowska</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. D.**

przeciwko **J. N.**

o odszkodowanie, zadośćuczynienie i rentę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 26 lipca 2012 r.

sygn. akt I C 409/12

1. oddala apelację;

2. przyznaje i nakazuje wypłacić:

a) radcy prawnemu U. K. prowadzącej Kancelarię Prawną

w R. ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego

w P. kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote brutto z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

b) radcy prawnemu R. M. prowadzącemu

Kancelarię (...) w B. ze Skarbu Państwa – Sądu

Okręgowego w P. kwotę 8.856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) złotych brutto z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i kwotę 208,20 (dwieście osiem i 20/100) złotych z tytułu wydatków.

Sygn. akt I ACa 270/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zasądził od pozwanego J. N. na rzecz powódki B. D. kwotę 204.780,82 zł z ustawowymi odsetkami:

w zakresie kwoty 30.000 zł od dnia 6 maja 2008 r. do dnia zapłaty, zaś w zakresie kwoty 174.780,82 zł od dnia 2 lutego 2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądził rentę wyrównawczą, poczynając od dnia 1 maja 2008 r. w wysokości 639,61 zł za maj 2008 r., w wysokości 617,59 zł za czerwiec 2008 r. oraz w wysokości 659 zł miesięcznie, poczynając od dnia 1 lipca 2008 r., płatną z góry do dnia 10 - go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, oddalając powództwo w pozostałej części oraz orzekając w przedmiocie kosztów procesu

(wyrok – k. 702 – 702 verte).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podziela oraz przyjmuje za własne. Z ustaleń tych wynika, że w dniu 18 listopada 2005 r. pozwany J. N. popełnił przestępstwo z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w ten sposób, że poprzez oblanie twarzy żrącą substancją, umyślnie spowodował obrażenia ciała B. D. w postaci oparzeń twarzy I, II i III stopnia z martwicą skóry twarzy oraz oparzeń oka prawego, w następstwie czego B. D. doznała zrostów spojówki, ubytków nablönka spojówki oraz przynglenia rogówki, które to obrażenia powodowały ciężką chorobę długotrwałą, ciężkie kalectwo - ślepotę oka prawego, trwałe istotne zeszpecenie ciała i całkowitą niezdolność do pracy.

Od dnia 18 listopada 2005 r. powódka rozpoczęła leczenie szpitalne (do dnia 23 grudnia 2005 r. w Szpitalu (...) w R. na Oddziale (...); od dnia 28 grudnia 2005 r. w Poradni (...) Wojewódzkiego Szpitala (...) im.(...)w S., gdzie wykonano u niej pięć zabiegów operacyjnych; od dnia 1 lutego 2006 r. na Oddziale(...) (...) Zakładu Opieki Zdrowotnej (...)w S., gdzie poddano powódkę zabiegowi operacyjnemu; od 14 marca 2007 r. do 24 kwietnia 2007 r. w Szpitalu Wojewódzkim(...) w B. na Oddziale (...) oraz ambulatoryjne (od dnia 2 stycznia 2006 r. do dnia 19 lutego 2009 r. w Poradni (...) w R.; od dnia 12 stycznia 2006 r. do dnia 19 lutego 2009 r. w (...) w R.).

W dniu 6 czerwca 2011 r. powódka została przyjęta na Oddział (...) Szpitala (...) w R. z rozpoznaniem zatrucia lekami, niewydolności oddechowej, zaburzeń nastroju i lekowych. Została wypisana w dniu 9 czerwca 2011 r. z zaleceniem dalszego leczenia w (...).

Powódka jeździła do Szpitali w S. i S. samochodami osobowymi kolegów syna, ponosząc koszty podróży w kwocie około 150 - 200 zł, obejmujące koszty paliwa i wynagrodzenia kierowcy.

W okresie od października 2006 r. do 13 czerwca 2008 r. powódka zakupiła lekarstwa za łączną kwotę 1.780,82 zł, w tym w dniu 23 maja 2008 r. za kwotę 19,39 zł, a w dniu 13 czerwca 2008 r. za kwotę 41,41 zł. Były to krople do oczu, maści do pielęgnacji blizn, leki psychotropowe, leki przeciwbólowe.

W dacie czynu niedozwolonego powódka była zatrudniona w Zakładach (...) w R. na stanowisku stolarza maszynowego oraz pakowaczki. Miała ponad trzydziestoletni staż pracy. Uzyskiwała wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 996 zł netto miesięcznie. Obecnie uzyskiwałaby wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 1.424 zł netto.

W dniu 15 maja 2006 r. lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznał powódkę za częściowo niezdolną do pracy do dnia

31 maja 2008 r. W dniu 22 czerwca 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał powódce rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 31 maja 2008 r. w wysokości 715,84 zł netto miesięcznie. Powódka jest nadal częściowo niezdolna do pracy. W okresie od 1 maja 2008 r. do 28 lutego 2009 r. renta powódki wynosiła 761,38 zł netto. Od 1 marca 2009 r. renta wzrosła do kwoty 811,99 zł netto, a od 1 marca 2010 r. została podwyższona do kwoty 847,86 zł netto. Od 1 marca 2011 r. kwota renty wynosi 871,85 zł netto, natomiast od 1 marca 2012 r. renta wzrosła do kwoty 915,31 zł netto.

Powódka ma 52 lata. Mieszka z synem P. D. (1), z którym prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. P. D. (2) robi zakupy, przygotowuje posiłki, wykonuje wszelkie czynności domowe. Powódka obawia się wychodzić sama z domu. Wstydzi się wyglądu swojej twarzy. Wychodzi tylko na ławkę przed blokiem, w którym mieszka. Bardzo słabo widzi. Ma problemy z wykonywaniem najprostszych czynności. Budzi się w nocy i ma problemy z ponownym zaśnięciem. W dniu 6 czerwca 2011 r. zatrula się lekami ponieważ chciała popełnić samobójstwo.

W wyniku przestępstwa pozwanego powódka doznała ciężkiego urazu narządu wzroku skutkującego utratą widzenia oka prawego i uszkodzeniem powiek oka lewego. Przebyty uraz spowodował zeszpecenia twarzy znacznego stopnia. Uszkodzenie prawej gałki ocznej jest nieodwracalne, nie rokuje poprawy. Wrzód rogówki powikłany perforacją gałki ocznej i zapaleniem wnętrza gałki ocznej doprowadził do zaniku gałki, a następnie pourazowego zbliźnowacenia powodującego zrośnięcie tkanek oka i zarośnięcie worka spojówkowego tkanką włóknistą. Przebyty uraz nie spowodował uszkodzenia gałki ocznej lewej, niemniej poparzeniowe zmiany bliznowate oka lewego zwiększają ryzyko powikłań pod postacią uszkodzeń mechanicznych czy częstszych infekcji. Sprawność widzenia okiem lewym pozostaje na poziomie rozróżniania dużych obiektów z odległości 3 metrów, bez możliwości rozróżnienia rysów twarzy oraz czytania standardowego druku. Szcątkowe widzenie oka lewego prawdopodobnie umożliwi powódce samodzielne poruszenie się w obrębie własnego domu, ale uniemożliwi samodzielne poruszanie się w otwartej przestrzeni, robienie zakupów, czytanie, oglądanie telewizji. Praca zarobkowa jest możliwa tylko w warunkach zakładu pracy chronionej na stanowiskach przystosowanych dla osób niewidzących. Trwały uszczerbek na zdrowiu powódki spowodowany urazem narządów wzroku wynosi 35%. Powódka musi pozostawać pod stałą kontrolą okulistyczną do końca życia.

Skutkiem urazu oparzenia chemicznego twarzy powódki są blizny oparzeniowe i pooperacyjne twarzy oraz zniekształcenia i deformacje twarzy polegające na: obecności blizny ściągającej całą twarz i czoła, zroście i przykurczach bliznowatych powiek górnych i dolnych obu oczu, deformacji nosa z ubytkami skrzydeł i przegrody nosa, deformacji czerwieni wargowej obu warg. Wśród blizn twarzy, w obrębie powiek i nosa występują wgojone płyty wolnych przeszczepów skóry, częściowo brunatno przebarwione. Blizny te powodują całkowite zniesienie czynności mięśni mimicznych twarzy (twarz maskowata) i znaczne ograniczenie czynności mięśni okrężnych powiek i ust z niedomykalnością szpar powiekowych i szpary ustnej. Stanowią trwałe oszpecenie wyglądu powódki ze znacznym upośledzeniem mimiki twarzy i są zmianą, którą można określić jako całkowitą utratę naturalnego wyglądu twarzy. Pełna świadomość tego faktu stanowi dla powódki stałe i dożywotnie cierpienie psychiczne, jako nieodwracalna utrata własnej osobowości. Trwały uszczerbek na zdrowiu powódki spowodowany poparzeniowymi bliznami twarzy, deformacją twarzy i zniesieniem funkcji mimicznych wynosi 30%. Rokowania na przyszłość co do obecności blizn, zniekształceń bliznowatych

i powodowanych przez nie ubytków i deformacji twarzy są niepomyślne, ponieważ są to zmiany nieodwracalne. Cierpienia fizyczne powódki związane z oparzeniem chemicznym twarzy i licznymi zabiegami operacyjnymi były długotrwałe i niewątpliwie można je określić, jako dolegliwości bólowe znacznego stopnia. Natomiast stopień cierpień psychicznych powódki związany z nieodwracalną utratą własnego wyglądu twarzy można określić, jako najwyższy. Dalsze zabiegi chirurgiczno - plastyczne nie są u powódki konieczne ze względu na niepomyślne rokowania na przyszłość w zakresie obecności i wyglądu blizn oraz obecny stan miejscowy tych blizn i zniekształceń, ale możliwe do wykonania np. w zakresie rekonstrukcji skrzydeł i przegrody skórnej nosa. Blizny twarzy u powódki wymagają ich stałej pielęgnacji maściami witaminowymi dożywotnio. Miesięczny koszt tych maści ze względu na rozległość blizn wynosi 50 - 80 zł.

Na skutek zdarzenia z dnia 18 listopada 2005 r. u powódki występują również zaburzenia depresyjne powstałe wskutek utrwalenia zaburzenia stresowego pourazowego tj. obniżenia nastroju, drażliwości, natrętnych wspomnień związanych z okolicznościami doznanej traumy, zachowania unikowe, lęk w okolicznościach kojarzących się z doznałą traumą, zaburzenia snu. Powyższe zaburzenia powodują długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 10% oraz znaczne cierpienia trwające nadal. Zaburzenia te powodują utrudnienia w życiu codziennym oraz częściową i okresową niezdolność do pracy zarobkowej zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji. Rokowania na przyszłość w zakresie psychiatrii są pozytywne pod warunkiem prowadzenia systematycznego leczenia farmakologicznego i oddziaływań psychoterapeutycznych przez minimum rok.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo jest częściowo zasadne. Powódka w toku postępowania udowodniła poniesienie kosztów leczenia

w wysokości 1.780,82 zł oraz kosztów dojazdu do szpitali i na wizyty lekarskie w kwocie 3.000 zł, które to kwoty Sąd Okręgowy zasądził tytułem odszkodowania. Uwzględniając rozmiar krzywdy powódki, Sąd Okręgowy tytułem zadośćuczynienia zasądził kwotę 200.000 zł. Uznając również, że zachodzą podstawy do zasądzenia renty Sąd Okręgowy określił ją na poziomie 659 zł miesięcznie, w ramach której kwota 150 zł odpowiada oszacowanemu kosztowi dalszego leczenia, zaś kwota 509 zł będącą różnicą między dochodami, które powódka mogłaby osiągnąć, gdyby nie doznała uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia, a dochodami, które uzyskuje tytułem renty z ubezpieczenia społecznego, po zaokrągleniu do pełnego złotego, wynosi 509 zł. Ze względu na to, że renta zasądzona na rzecz powódki poczynając od dnia 1 maja 2008 r. ma służyć naprawieniu m. in. szkody polegającej na ponoszeniu kosztów leczenia, a w ramach jednorazowego odszkodowania zasądzonego na jej rzecz zostały uwzględnione wydatki powódki w kwocie 19,39 zł na zakup leków w maju 2008 r. oraz w kwocie 41,41 zł na zakup leków w czerwcu 2008 r., obie kwoty te należało odliczyć od świadczenia rentowego za te dwa miesiące, w przeciwnym bowiem przypadku powódka uzyskałaby podwójne odszkodowanie, co jest niedopuszczalne.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił powództwo.

O odsetkach za opóźnienie w zapłacie zasądzonych roszczeń Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 711 – 719 verte).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości.

W uzasadnieniu skarżący podkreślił, że wyrok Sądu Okręgowego zapadł niezgodnie z prawem. Skarżącego nie było bowiem na miejscu zdarzenia, będącego źródłem szkody powódki. Sąd przyjmując jego odpowiedzialność za skutki tego zdarzenia, nie miał dowodów wskazujących na jego sprawstwo. Sąd dopuścił się licznych błędów proceduralnych, przede wszystkim opierając się na wyroku skazującym sądu karnego, który został wydany na skutek fałszywych zeznań powódki oraz odmawiając ustanowienia dla skarżącego pełnomocnika z urzędu

(apelacja – k. 729 – 731 verte).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Na wstępie podkreślić należy, że ustosunkowanie się do niniejszej apelacji jest utrudnione, gdyż skarżący nie sformułował zarzutów pod adresem zaskarżonego wyroku. Niemniej jednak, po uprzednim rozważeniu argumentów podniesionych w uzasadnieniu apelacji, wyrok Sądu Okręgowego jawi się jako trafny i oparty na wszechstronnej analizie zgromadzonego, stosownie do aktywności stron w procesie, materiału dowodowego. Wyprowadzone na jego podstawie wnioski, pomimo tego, że zostały zakwestionowane przez skarżącego, pozostają w zgodzie z zasadą swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i muszą się ostać.

Skarżący, uzasadniając swą apelację, zwrócił uwagę na uchybienie proceduralne, świadczące - w jego ocenie - o nieważności dotychczasowego postępowania, wynikające z oddalenia jego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Negując w dalszym ciągu sprawstwo w zakresie czynu, będącego źródłem szkody powódki, podniósł argument o braku dowodów wskazujących na to, że to on powinien być pozwanym w niniejszej sprawie.

Stanowisko skarżącego jest w oczywisty sposób błędne i świadczy

o pominięciu wiążącego charakteru prawomocnego wyroku skazującego, który zapadł w stosunku do niego przed Sądem Rejonowym w Radomsku

w dniu 11 lipca 2007 r. (sygn. akt II K 183/06). Wyrok ten, przez wzgląd na treść art. 11 k.p.c., stanowi podstawę ustaleń faktycznych w procesie cywilnym o popełnieniu przez skarżącego przestępstwa ze szkodą dla powódki. Postępowanie cywilne nie służy przy tym podważeniu odpowiedzialności karnej skarżącego, wynikającej z tego wyroku, a tym samym podejmowane przez skarżącego próby jej wzruszenia są bezprzedmiotowe. Skoro zatem w procesie karnym zostało w sposób prawomocny wykazane sprawstwo J. N. w kwestii zdarzenia, rodzącego roszczenia powódki, obowiązkiem Sądu Okręgowego

było uwzględnienie tej okoliczności na gruncie niniejszej sprawy bez konieczności przeprowadzania dalszych dowodów. Z tego też względu przypisanie skarżącemu odpowiedzialności cywilnej za skutki zdarzenia z dnia 18 listopada 2005 r. jest bezdyskusyjne.

Przesądzenie zasady odpowiedzialności pozwanego w sprawie, wynikające z zastosowania art. 11 k.p.c., ma istotne znaczenie z punktu widzenia podnoszonego uchybienia, jakiego Sąd Okręgowy dopuścił się

w ocenie skarżącego, nie zapewniając mu fachowej pomocy prawnej. Nawet gdyby doszło do ustanowienia pełnomocnika zgodnie z jego wnioskiem, nie byłby on w stanie – wobec jednoznacznej wymowy powyższego przepisu - obalić założenia, że pozew został skierowany przeciwko właściwej osobie, a w konsekwencji zapobiec obciążeniu pozwanego odpowiedzialnością cywilną za doznane przez powódkę szkody.

Nie wnikając na tym etapie postępowania szczegółowo w ocenę zasadności wniosku pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, jako że służył temu tryb postępowania zainicjowany zaskarżeniem przedmiotowego postanowienia Sądu I instancji, dostrzegalne jest, że niniejszy proces – przy z góry pewnej zasadzie odpowiedzialności pozwanego – skoncentrowany był wokół udowodnienia rozmiarów szkody przez powódkę.

Postępowanie dowodowe w zasadzie toczyło się w formie pisemnej, gdzie najważniejsze dowody w postaci dokumentów, w tym opinie biegłych, były doręczane skarżącemu, stwarzając możliwość ustosunkowania się do nich. Mając na uwadze, że skarżący wykazuje zdolność do samodzielnego formułowania wniosków i twierdzeń na piśmie, czego świadectwem jest m.in. złożona apelacja, zasadne jest twierdzenie, że zdołałby zająć także stanowisko względem pisemnych dowodów pochodzących od powódki. Nie można też zgodzić się ze stanowiskiem apelującego, że kwestionowanie faktu popełnienia przez niego przestępstwa w dniu 18 listopada 2005 r., przy istnieniu prawomocnego wyroku skazującego go za to przestępstwo, uwidacznia brak jego orientacji prawnej. Jest ono bowiem wyłącznie wynikiem przyjętej linii obrony, prezentowanej przez pozwanego na każdym etapie prowadzonego postępowania.

Obecność pełnomocnika nie była zatem niezbędna i nie świadczy

o pozbawieniu skarżącego możliwości obrony jego praw, a tym samym o nieważności postępowania, mogącej skutkować uchYLENIEM zaskarżonego wyroku, zwłaszcza że w postępowaniu apelacyjnym zapewniono skarżącemu profesjonalną reprezentację. Otworzono w ten sposób możliwość zgłoszenia wniosków dowodowych oraz wykazania istotnych z punktu widzenia zakresu odpowiedzialności pozwanego okoliczności.

Pełnomocnik pozwanego w zasadzie ograniczył się do zgłoszenia jednego wniosku – o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego okulisty, zmierzając do podważenia poprzednio wydanej przez innego biegłego tej specjalności opinii, którą uznał za wadliwą w zakresie wskazanego w niej procentowego uszczerbku na zdrowiu, odnoszącego się do utraty wzroku przez powódkę. Stanął zarazem na stanowisku, że materiał dowodowy sprawy nie dostarczył informacji o stanie narządu wzroku powódki sprzed daty zdarzenia, przez co wydana opinia nie została oparta na niezbędnej wiedzy dla oszacowania rozmiaru omawianego uszczerbku. Niemniej jednak istotne jest, że powódka całkowicie straciła zdolność widzenia w prawym oku, wobec czego stanowisko skarżącego, że nawet mała wada wzroku w prawym oku miałyby wpływ na wysokość ustalonego uszczerbku, a przez to i zadośćuczynienia, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Wskazać nadto należy, że ustalony opinią biegłego uszczerbek został odniesiony ogólnie do narządu wzroku powódki, bez wyszczególnienia oka prawego, czy lewego, podczas gdy również lewe oko zostało objęte obszarem obrażeń, czyniąc zdolność widzenia przez powódkę jedynie szczątkową.

Reasumując, podkreślić należy, że kwoty ujęte w sentencji zaskarżonego wyroku odpowiadają wynikom przeprowadzonego postępowania dowodowego, które nie zostało uzupełnione zgodnie z oczekiwaniami skarżącego (wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego okulisty Sąd Apelacyjny oddalił, jako zbędny dla oceny stanu wzroku powódki, wykazanego dotychczasową opinią). Jako, że znajdują one oparcie w zebranych materiałach dowodowych, wobec braku dalszej inicjatywy skarżącego, służącej jego podważeniu, kwoty te stanowią adekwatną i uzasadnioną formę rekompensaty doznanych przez powódkę szkód.

Uznając zatem argumenty pozwanego jedynie za nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu Okręgowego oraz trafnymi wnioskami, Sąd Apelacyjny oddalił przedstawioną apelację, orzekając na podstawie art. 385 k.p.c.

Wynagrodzenie pełnomocnikowi reprezentującemu powódkę z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał stosownie do § 6 ust. 1 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 in principio w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.). Sąd Apelacyjny nie znalazł przy tym podstaw do uwzględnienia wniosku tego pełnomocnika o przyznanie wynagrodzenia w wysokości 150% stawki podstawowej, gdyż w postępowaniu apelacyjnym jego udział został ograniczony przede wszystkim do sporządzenia pism procesowych, zaś samo postępowanie nie obejmowało czynności uzupełniających.

Natomiast wynagrodzenie pełnomocnikowi reprezentującemu pozwanego z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał stosownie do § 6 ust. 1 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 in fine w zw. z § 2 ust. 3 powyższego rozporządzenia, zaś stosownie do art. 98 § 3 k.p.c. zwrot poniesionych wydatków.